

Zahteva državnega tožilca Višinskega v procesu proti Trockistom: Smrtna kazen za vse obtožence

Moskva, 29. jan. o. Po zaslišanju obtožencev Knjazova-Fürstenbeina, ki je organiziral železniške nesreče po nalogu Japonske, kakor ga dolži obtožnica, so zaslišali še voditelja sovjetske kemične industrije Ratajčoka. Za tem so obravnavo proglasili za tajno.

Pri tajni razpravi so vladni strokovnjaki izrekli svoje mnenje o tem, kako naj se označijo dejanja obtožencev. Vsi so soglašali v tem, da so ta dela navadni zločini, ki jih je treba najstrožje kaznovati.

Za tem so še enkrat zaslišali Radeka, Piatakova in Sokolnikova o zvezah z uradnimi predstavniki tujih držav v Sovjetski Rusiji ter o razgovorih, ki so jih imeli s temi zastopniki. Razgovore so imeli po navodilih Trockega, tako pravi uradno poročilo. Ti razgovori naj bi pospešili skupni vojni pohod raznih inozemskih držav nad Sovjetsko Rusijo. Vojna naj bi odcepila nekatere pokrajine ob boljševiške republike. Obtožencem so predložili baje neke dokumente o tem, nakar so priznali svoje zveze s temi zastopniki.

Zato ni prav nič presenetljiv govor državnega tožilca Višinskega, ki ga je imel takoj po tajni razpravi.

Višinski je v svojem govoru dejal, da utemeljuje krivdo vseh obtožencev, ki so bili najbolj divja predstava fašizma, neizpodbitni dokazi. Obtoženci so izdali domovino in socialistično stvar in so v Rusiji ustanavljali skupine nemške tajne policije. Pri tem je zlasti prizadel obtoženec Piata-

kov, ki se je proti Leninu obrnil že leta 1915 in je skušal onemogočiti sklenitev miru v Brestu Litovskem. »Ljudje, ki sedijo pred vami,« je zaključil Višinski svoj govor, »so ubijalci, ki so sklenili pogodbo z Japonsko in Nemčijo, da uničijo Sovjetsko Rusijo in jo izroče v plen tema sovražnima silama.«

Višinski je zahteval smrtno kazen za vseh 17 obtožencev. To zahtevo je utemeljeval s tem, da so obtoženci ne samo navadni zločinci, marveč da so zločinci proti državi, ki so povzročili drži in ljudstvu ogromno škodo ter zakrivilo veliko smrti. Njihova krivda je zlasti v tem, da so vztrajali toliko časa v zločinskih organizacijah Trockistov.

Med svojim govorom se je Višinski obrnil k Radeku in Piatakovu ter ju zmerjal kot docela poročila človeka, ki sta povzročila in zakrivila strahotni zločin proti revoluciji s tem, da sta s svojim delom pospešila napredovanje mednarodnega fašizma. Za tak zločin ni druge kazni, kakor smrt. Zato državni tožilec ne dvomi, da bo sodišče ugodilo njegovi zahtevi ter vse obtožence obsodilo na smrtno kazen.

Govor Višinskega je potrdil pričakovanje, ki prevladuje v svetovni javnosti že od začetka procesa, da čaka namreč vse obtožence smrt. S tem hoče Stalin pokazati svojo neomajnost in voljo, da obračuna enkrat za vselej z vsemi svojimi osebnimi in načelnimi nasprotniki.

Sovjetski listi opravčujejo proces in pravijo, da ni nič čudnega, če obtoženci priznavajo vse. Prizna-

vajo samo tisto, kar jim je dokazano. So pa še različni drugi zločini, o katerih bo sodišče razpravljalo pozneje.

Pred tretjim procesom

Moskva, 29. jan. o. Med včerajšnjim zaslišanjem Ratajčoka je državni tožilec očital obtožencu še različne druge zločine, ki jih obtožnica ne naveda. Očital mu je zveze z Buharinom, Rikovim, Rakovskim in drugimi. Ker so vsi ti bivši sovjetski voditelji zaprti, je jasno, da bodo proti njim uprizarili tretji in najbrž zadnji proces. Tedaj bodo prišli pred sodišče tudi drugi sin Trockega, dalje njegova sestra, ki je baje nahujkala rudarje v Krasnojarsku proti Stalinu, Trockega mati in Leninova vdova. Sovjetska policija je aretirala zadnje dni po ruskih mestih zlasti veliko domačih in inozemskih častnikov ter pisateljev.

Značilne za razpoloženje v Sovjetski Rusiji so neprestane vesti o atentatu na Stalina ter komentari zadnjih ukrepov moskovske vlade glede sprememb v ruskem vojnem poveljstvu ter v GPU, kjer so odstavili dosedanjega voditelja te politične policije Jagodo in na njegovo mesto postavili Ježova.

Varšava, 29. jan. AA. DNB poroča: Po vestih, ki prihajajo iz Moskve, je GPU ustrelila v neki Ljubljani bivšega vojnega atašeya pri sovjetskem poslanstvu v Londonu, generala Putno. General je bil ustreljen brez obsodbe revolucionarnega sodišča.

Italija pretrga odnose s Sovjeti

Pariz, 29. jan. o. Današnji »Matin« poroča iz Rima, da prevladuje v italijanskih diplomatskih krogih misljenje, da Italija namerava pretrgati vse odnose s Sovjetsko Rusijo. Italijanska vlada se s tem načrtom bavi že dalj časa, toda ne pusti v javnost nobenih vestí o tem. Končna odločitev Italije se bo ravnala po tem, kako se bo zasakal položaj v španski državljanski vojni, ko se bo začel izvajati angleški nadzorstveni načrt. Verjetno pa je, da bosta v tem oziru storili skupne korake Italija in Nemčija po Hitlerjevem jutrišnjem govoru.

Pravilnik o vžigalnikih

Belgrad, 29. januarja, m. Finančni minister dr. Dušan Leticia je predpisal pravilnik o umetnih vžigalnikih, po katerem ima Uprava državnih monopolov izključno pravico izdelovati, uvažati in prodajati te vžigalnike in njih rezervne dele, kakor tudi kresilne kamenčke za vžigalnike. Zasebniki imajo to pravico samo po odobrenju in v nadzorstvu Uprave državnih monopolov. Vžigalniki in kamenčki so podvrženi monopolski taksi, ki znaša za vžigalnike in bodisi katerekoli kovine in v katerikoli izdelavi 100 dinarjev na leto, za kresilne kamenčke na vsak komad po 10 par do teže 40 gramov, preko te teže pa za vsakih nadaljnjih 40 gramov zopet 10 par. Takse so oproščeni vžigalniki za posebne rudarske varnostne svetilke, kakor tudi rezervni deli vžigalnikov sploh. Pravico na uvoz umetnih vžigalnikov in rezervnih delov ima izključno podjetje, oziroma trgovine, ki so pooblašene za prodajo iz dragocenih kovin. Inozemski potniki, ki pridejo začasno v našo državo, lahko prinese s seboj za osebno uporabo po en vžigalnik in en kamenček, istotako pa tudi jugoslovani, ki se vračajo iz inozemstva, toda samo pod pogojem, da to prijavijo v roku 15 dni radi zigosanja in plačanja takse.

dalje bolj narašča, naračunajoč pri tem tistih 250 oseb, ki so umrle v bolnišnicah v Louisvillu in Kentuckiji zaradi bolezni v zvezi s poplavlami. V Louisvillu so mnoge pokopali, ne da bi jih identificirali, ker se boje epidemiji. Nad 1.500.000 oseb je brez strehe, gnojna škoda presega 400 milijonov dolarjev. Ko bo izselitev končana, bo brez strehe najmanj 5 milijonov ljudi.

Ker grozi nevarnost poplave tudi v drugih krajih v dolini reke Mississippija, so vojaške oblasti izdale ukrepe za izpraznitev prebivalstva iz teh krajev, in sicer ob obali te reke od Kaira v pokrajini Illinois do New Orleansa. Reka Ohio je začela ponekod padati. Ta okolnost opravičuje upe, da bo mogoče preprečiti nevarnosti, ki so grozile zlasti Evansvillu, Cincinnatiju in Portsmouthu. Pač pa primanjkuje vode iz kuriva, tako da narašča nevarnost novih epidemij zaradi hudega mraza.

Anglija podpira nemške kupčije v kolonijah

London, 29. jan. Včerajšnji londonski listi priobčajo Reuterjevo vest o velikih rudarskih in drugih koncesijah, ki so jih portugalske kolonijske oblasti dale nemškim podjetjem v Angoli. Priporočajo, da imajo te koncesije čisto trgovsko-poslovni značaj in da so brez vsake politične prilepi. Iz pisanja listov je razvidno, da je Portugalska, ki je v zunanji politiki v vsem odvisna od Anglije, storila to s dovoljenjem Anglije.

«Manchester Guardian» trdi med drugim, da ne gre v nobenem primeru za kakšen dogovor, ki bi Nemčiji dal možnost, da se zaseda v portugalskih afriških kolonijah. Portugalski, pravi list, so izrečno potrdili naši vladi, da gre za pogajanja čisto trgovinsko-poslovnega značaja brez slehernega političnega pomena. V poučenih krogih v Londonu mislijo, da so ta pojasnila iz Lizbone popolnoma zadovoljiva. Znano je, da je Nemčija zadnje čase dobavila Portugalski znatne količine vojne materijala. Doselej se je ta materijal plačeval s čeki, glasečimi se na angleške funte. Zdaj se pa zdi, da bi Nemčija rada za plačilo za ta naročila dobila olajšave pri nabavi sirovin. Nemška vlada je sponočila v Lizboni, da bi takšne olajšave dobila v Mozambiku, ker ji blago te kolonije najbolj ustreza. Ker pa imajo v Mozambiku ugodnosti že nekatera angleška podjetja, so Portugalski dovolili te ugodnosti Nemčiji v Angoli.

Angleški listi pišejo, da se Nemčija pogaja podobno kakor s Portugalsko tudi s špansko nacionalistično vlado, da bi ji ta prepustila v gospodarsko izkoriščanje afriško kolonijo Rio de Oro ter Kanarske otoke. Tudi ta pogajanja, se zdi, da se vrše s privoljenjem Anglije, ki hoče na ta način zadovoljiti nemško zahtevo po vrnitvi kolonij. To je mogoče sklepati iz tega, da Francija, ki ji gre zdaj za 50 milijonsko posojilo v Londonu, ne upa protestirati proti nemškim kupčijam.

Zastoj francoskega oboroževanja zaradi vladne politike povzroča

Strah pred nemško vojsko

Pariz, 29. januarja, o. Včeraj se je v francoski poslanski zbornici začela velika debata o francoski vojni pripravljenosti in o stanju vojaške obrambe. Pri tem so različni poslanci dolžili vladno, češ, da ne zna narediti reda v tovarnah za orožje in v ladjedelnicah, zaradi česar izvira za Francijo vedno večja nevarnost.

Pariz, 29. januarja. Nato je povzel besedo član

demokratske levice Coquillaud in utemeljil svojo interpretacijo o stavki v pomorskih ladjedelnicah in o posledicah te stavke za izvedbo pomorskega programa. Govornik je s skrbjo govoril o francoski pomorski politiki, v primeri z nemško. Zakaj je pri nas treba šest let za zgradnjo ene križarke, je vzkliknil govornik, medtem ko potrebuje Nemčija za to delo samo tri ali celo dve leti? Križarka »Dunkorque« se ni gotova. Njena gradnja se je zakasnila za celih 6 mesecev. Ta križarka bi imela biti zdaj največja francoska križarka. Govornik vprašuje ministra vojne mornarice, kakšna je njegova pomorska politika, kakšne ladje misli dati v delo in kakšni so roki za izdelavo teh ladij. Dalje je pripomnil, da je pristanišče Bizerte slabo zavarovano. Dalje je govornik izjavil: Sodelujemo pri tekmovalstvu v oboroževanju.

V debati je govoril tudi poslanec Archimbaud, ki je podčrtal, da ima Nemčija danes milijon mož pod zastavo, Francija pa jih ima samo 430.000. Francoska mornarica je padla sedaj na četrto mesto.

Neodvisni republikanec de Kerylls je rekel, da je Nemčija izdala za oboroževanje v zadnjih dveh letih 100 milijard. Nemčija ima sedaj 2000 vojnihi letal. Njeno letalstvo je najmodernejšega tipa. Vsak mesec se viša razlika med francoskim in nemškim letalstvom v škodo Francije. Nato je posebno govoril o letalskem topništvu in o vojnihi letalih v Franciji in Nemčiji. Obžaluje, da je toliko francoskih letal odšlo v Španijo. Trdi, da je odšlo v Španijo več letal kot pa je vlada priznala. (Pri tem je prišlo do prepira med letalskim ministrom in poslancom). Ob koncu je zahteval, da se mora že mladina vzgajati k obrambi domovine. To se mora izvesti tako, kakor je to že sedaj v Italiji in Nemčiji.

Angleški načrt za nadzorstvo nad španskimi mejami

London, 28. jan. Po posredovanju angleških poslancev v Parizu, Rimu, Berlinu, Moskvi in Lisboni so tem vladam sporočili pripombe na razne njihove odgovore o prostovoljskem vprašanju v španski državljanski vojni. Vsaka vlada naj izda ukrepe o prepovedi, kakor hitro se doseže sporazum o načinu nadzorstva.

Angleška poslanika v Berlinu in Rimu bosta obvestila vladi, da je Anglija vzela na znanje zahtevo, da se vsi udeleženci španske državljanske vojne, ki niso Španci, umaknejo, in da britanska vlada misli, da velja to vprašanje proučiti v odobru za nevmesavanje.

Iz tega je razvidno, da bo Anglija podpirala italijansko in nemško stališče.

London, 29. jan. o. Pododbor za nevtralnost je sestavil natančen načrt o izvedbi nadzorstva nad španskimi obalami. Kakor znano, so Angleži izdelali načrt tako, da sovjetska Rusija ne pride v poštev pri izvajanju nadzorstva, ker Angliji ni ljubo, da bi šlo sovjetsko brodoge iz ruskih voda. Po

tem načrtu se bodo španske obale razdelile na osem delov. Na vsakem delu bo vršilo nadzorstvo določeno brodoge in sicer:

1. Severno obalo od španske meje do portugalske bosta nadzirali francosko in angleško brodoge.
2. Kopno mejo v Pirenejih bo varovala Francija.
3. Kopno mejo med Portugalsko in Španijo hoče nadzorovati Portugalska sama.
4. Špansko obalo od južne portugalske meje pa do Gibraltarja bo kontroliralo angleško brodoge.
5. Obalne predele od Malage do Cartagene bodo imeli pod nadzorstvom Nemci.
6. Od Cartagene do francoske meje bo vodila kontrolo Italija s svojimi ladjami.
7. Tisti del Balearov, ki je v rokah levičarjev, bodo varovale italijanske bojne ladje. Maloreo pa, ki je nacionalistična, bo stražilo francosko brodoge.
8. Obalo španskega Maroka bodo stražili prav tako Francozi.

Vesti 29. januarja

Nemčija bo oborožila Avstrijo, tako razlagajo novi trgovski sporazum med obema državama. Nemčija bo namreč v Avstrijo izvozila največ premoga in letal. Letal bo Avstrija naročila za 10 milijonov šilingov.

Davek na glavo bo uvedla Turčija na zahtevo turške letalske zveze, ki hoče tako priti do denarja za nova letala. Če bi glavarina znašala 10 piastrov na osebo, bi si lahko letalska zveza nabavila letno 12 novih avionov.

Potopljeno ladjo dviga v Mesinskem zalivu znani italijanski dvigalec »Artiglio«. Gre za angleški parnik »Mongorac«, ki so ga Nemei med svetovno vojno potopili v tem prelivu. Na parniku je več tisoč ton bakra, cinka, svina in železa.

Vojvoda Windsorski se poroči s Simpsonovo po najnovejših uganjanih 6. maja na Dunaju.

Göring se je zahvalil Mussoliniju za navdušeni sprejem, ki mu ga je priredil italijanski narod pri zadnjem obisku v Rimu. Brzojavka pravi, da se je Göring prepričal, da italijanski narod v celoti odobrava politiko, ki jo vodi Rim in Berlin.

Ras Desta se skuša umakniti pred italijanskimi četami v angleško kolonijo Kenjo. Angleške oblasti so že odredile vse potrebno, da bodo te abesinske oddelke na meji takoj razoročile.

Policijska preiskava glede filmskega peveca Tibetta, ki je ranil pri operni predstavi svojega soigralca Sterzinia, je ugotovila, da Tibett za umor ni kriv. Tibett je svojega tekmece umoril pri skušnji.

Nove angleške vladne palače v Whitehallu ne bodo gradili, ker bi bila preveč dober cilj za letalske napade.

Berlin je nemogoče napasti iz zraka, tako so izjavili angleški letalski častniki svoji vladi, ko so se vrnili s poučnega obiska v Nemčiji. Povedali so tudi, da so nemški piloti in inženjerji dosti bolj izvežbani, kakor angleški.

Napetost med Sovjeti in Japonci opažajo zaradi procesa v Moskvi. Posebno se ta napetost kaže v Vladivostoku, kjer Rusi Japonce povsod izpodirajo. Pretrgan je tudi železniški promet med Sibirijo in Mandžurijo.

Za novega komisarja ZN v Gdanskú so postavili dr. Degrafa in navajajo ureditev tega nezadnega vprašanja kot dokaz, da je ZN sposobna urediti vse mednarodne spore, kar smo videli pri abesinskem in španskem sporu... Degraf, ki je holandski podadmiral, je ponudbo odklonil.

Preiskava glede Navašinovega umora vsebolj zastaja in je zmeraj več govora o »tajnih silah«, ki so tega čudnega človeka spravile s poti. Z ozirom na to, da ima francoska policija že prakso v raziskovanju političnih zločinov, pričakujemo, da se tudi ta umor ne bo nikdar pojasnel, kakor se ni pojasnil podoben umor ruskega emigranta generala Kutjepova, ki ga je ubila čeka natanko pred 7 leti.

Največja poljska študentska organizacija v Krakovu se je včeraj izrekla s 321:55 glasovom proti temu, da bi bili Jude njeni člani in za to, da se na univerzi uvedejo za Jude ločeni prostori in klopi.

Visoki komisar francoskega Maroka, Nogues, je prišel v Pariz, da predloži vladi proračun te pokrajine. V resnici je njegov prihod v zvezi z zadnjimi razburjenji v Maroku.

General Ugaki bi sestavil novo japonsko vlado, kakor kažejo včerajšnja pogajanja, ker se zdi, da je odpor vojaških krogov, ki streme za diktaturo, ponehal.

Sestra angleškega kralja obišče v kratkem svojega brata vojvodo Windsorskega v Enzesfeldu, torej se spor v angleški kraljevi družini počasi hladi.

Zaradi novih spopadov med Judi in Arabci v Palestini so nenadno poklicali visokega komisarja sira Vauchopea iz Jeruzalema v London. Hkrati so Angleži začeli izseljevati Jude iz starih, tesnih jeruzalemskih predelov drugam.

Odločitev o francoskem posojilu v Londonu bo najbrž danes. Sporazumeti se morajo še za obliko. Gre za to, ali bo to pravo posojilo ali samo kredit.

Angleška bojna ladja se je potopila pred dvema dnevnoma blizu Liverpoola. Pri tem so utonili štirje mornarji.

Poljsko švicarsko trgovsko pogodbo so podpisali pred dvema dnevnoma v Varšavi. Pogodba ureja predvsem način plačilnega prometa.

Poziv za sklicanje mednarodne mirovne konference bo predložil predsedniku Rooseveltu ameriški kongres. Konference naj bi se udeležile vse države, ki so podpisale Kelloggov pakt.

Kriza belgijske vlade se je končala in je kralj pristal na to, da se namesto socialističnega voditelja Wandervelda sprejme v vlado za zdravstvenega ministra Artur Votters.

Kitajske komunistične čete so ugodile pozivu vlade v Nankingu in se začele umikati od Šianfuja.

Politični odhajajo iz Ženeve, ker je januarsko zasedanje Sveta ZN končano. Edini, ki bo ostal je poljski zunanji minister Beck, ki ga je prišla hripa, da mora ležati.

Zvezo narodov v sužnosti boljševizma tvorijo zastopniki Ukrajincev, Gruzincev in Turkestanecv, ki so pri ZN zahtevali, naj ta človekoljubna ustanova organizira v teh sovjetskih pokrajinah plebiscit, kakor ga je v Posaarju, da pridejo zatirani narodi do svobode.

100 potnikov čaka smrti na braziljskem parniku »Santosa«, ki že vso noč pošilja klice na pomoč. Parnik je blizu otokov Berlongas, toda mu zaradi viharja na Atlantskem morju ni mogoče pomagati.

Šentiljski zločin pred sodniki

Maribor, 29. januarja.

Lansko jesen sta se v neposredni okolici Maribora dogodila dva zločina, ki sta v preteklu nekaj dni povzročila silovito razburjenje. Dne 10. nov. je bil ubit v Kamniškem jarku poleg Maribora trgovec Branko Pušaver, katerega je zaradi 5000 Din usmrtil njegov prijatelj Bruno Govedič. Dne 18. novembra pa je bil v St. Ilju umorjen in oropan poštni sel Ludvik Zunko. — Umoril ga je Karel Adler, ki je danes prišel pred sodnike. Pred velikim senatom mariborskega okrožnega sodišča se je danes dopoldne ob 9. začela razprava proti Karlu Adlerju. Obravnava vzbuja v Mariboru in okolici ogromno pozornost, zlasti veliko zanimanje pa je vladalo za njo med Šentiljci. Naval k razpravi je bil naravnost silovit, tako da ni mogla niti polovica vseh radovednežev prisostvovati.

Osebnost morilca

Pred sodniki sedi na zatožni klopi mlad, jedva 23 let star fant, nizke postave in precej inteligentnega obraza, s katerega pa se mu da že na prvi pogled razbrati nemiren duh in drzna narava, ki se ne plaši niti zločina, da doseže začetni cilj. Karel Adler je nezakonski otrok. Oče mu je padel že takoj v začetku vojne, mati pa mu je umrla, ko je bil star tri leta. Vzgajala ga je potem do devetega leta njegova stara mati, zaradi stiske pa je bila prisiljena poslati fanta v njegovo pristojno občino v St. Ilj. Tu so fanta izročili posestniku Francu Tišlerju, ki sam nima otrok. Pri Tišlerju je bil deležen skrbne krščanske vzgoje ter so pazili nanj, kakor na lastnega otroka. Tišler je bil pripravljen izročiti mu pozneje svoje posestvo. Fant se je pridno učil, se vzorno obnašal, bil je ministrant ter imel vse odlike, ki določijo dobrega kmečkega sina. Udeleževal se je tudi pri izobraževalnem in drugih krščanskih društvi. Tako je bilo do njegovega 16. leta, ko je nenadoma zašel na stranpolo. Doma se ni več rad držal, šilil je od hiše ter zahajal na razne zabave. Leta 1931 pa je nenadoma zapustil svojega krušnega očeta ter odšel k posestniku Jelenku v Strihovec, kjer se je vdal za hlapca. Služil je do leta 1933, potem pa je prišel za hlapca k poštarju Sfiligoju. Ta ga je po devetih mesecih odpustil, naker je dobil službo občinskega sluga pri šentiljski občini, kjer je ostal do meseca marca 1936, ko so mu službo zaradi raznih nerednosti odpovedali. Potem je dobil službo kot agent in inkasat pri tvrdki Singer ter je prodajal šivalne stroje.

Usodna častihlepnost

Vsi njegovi znanci slikajo Adlerja kot silno častihlepnega človeka. Že v deški dobi je pripovedoval, da noče biti kmet, iz vsega njegovega poznejšega življenja je razvidno stremljenje, da bi se spravil na družabni lestvici čim višje. Na vsak način se je skušal približati »boljšim ljudem«. Čim je imel dočka leta za seboj, se je začel živahno udeleževati v društvi, posebno agilnost pa je razvijal pri šentiljskem Sokolu in pri gasilski četli. Postal je v obeh organizacijah pomembna osebnost. Bil je namestnik načelnika Sokola ter voditelj naraščaja. Pri Sokolu je užival splošen ugled. Veselje je imel zlasti z društvenimi prireditvami, pel je v zboru in igral na odru. Vse sokolske prireditve je po večini organiziral in vodil sam. Vse to pa je delal samo v cilju, da bi se povzpел med »boljše ljudi«.

Dolgovi ...

Življenje med »boljšimi krogi« je veljalo precej denarja. Adler je imel kot občinski sluga 600 dinarjev mesečne plače. Dasi je živel skromno, ni ne pil, ne kadil, vendar mu ta plača ni zadostovala. Nekajkrat je segel po tujem denarju, kar ga je stalo službo. Tudi pri Tišlerju je prišel s provizijami približno na iste mesečne dohodke, kakor jih je imel pri šentiljski občini. Zadluževal se je in končno so dolgovi narasli na 2000 Din. Ta položaj je bil zanj tem težji, ker svoje revščine na zunanji hotel kazati. Še vnaprej se je udeleževal vseh prireditev, s svojimi prijatelji, ki so bili bogati, je hodil na izlete v Maribor in udeležil se je celo sokolskega zleta v Sofiji. Upnik pa so pristiskali in nazadnje je letošnjo jesen prišel v St. Ilj čas večjih prireditev, pri katerih bi moral igrati glavno vlogo, bil pa je brez denarja in slabo obložen. Začel je misliti, da bi si z zločinom preskrbel potrebna sredstva.

Načrt za napad na poštnega sla

Ko je bil Adler že občinski sluga, se je do dobro seznanil s poslovanjem na šentiljski pošti. Znano mu je bilo, da prenaša poštni sel Zunko Ludvik vsak večer pošto na kolodvor. Vedel je tudi, da so med pošto vedno tudi denarne pošiljke. Tudi mu je bilo znano, da odhaja Zunko točno ob 18. iz St. Ilja na kolodvor, znana mu je bila njegova pot. Poleg tega je bil Zunko star in nadložen ter ne bi mogel nuditi pri morebitnem napadu nobenega odpora. Vrh tega so bili v novembu dnevi kratki in sel je odhajal na kolodvor že v popolni temi. Na podlagi teh okoliščin je Adler izdelal načrt za svoj napad. Stanoval je pri posestniku Mrmolji v Strihovcu. V Mrmoljevi dvorici je izmaknil sekiro. Že 16. novembra zvečer se je podal na glavno cesto, po kateri je hodil poštni sel na kolodvor. Na meslu, kjer vodi cesta preko mosta čez železniško progo, se je skril v grmovje ter čakal. Kmalu je prišel Zunko s pošto vrečo na rami, toda pred in za njim so šli drugi ljudje ter se Adler ni mogel odločiti za napad.

Izvršitev zločina

Naslednjega večera je bil Adler zadržan ter ni pravočasno dospel, da bi bil lahko Zunka pričakal. Šele 18. novembra je lahko izvedel svoj zločinski načrt. Že po dnevu si je obul čevlje z gumijastimi podplati, da je hodil povsem neslišno. Ko se je približala 18. ura, se je zopet podal v grmovje na prežo. Tam je imel že od prvega večera skrito sekiro. Okoliščnosti za napad so bile ugodne, bilo je oblačno in zelo temno. Točno ob svoji uri je prišel poštni sel Zunko, težko obložen z zabojem in pošto vrečo. Bil je sklonjen naprej ter je hodil počasi in težko. Nikogar ni bilo v bližini, ko se je približal k hudemu sledeč prečezemu Adlerju. Ko je napravil nekaj korakov mimo zasede, je stopil Adler za njim ter ga s topo stranjo sekire udaril v vso silo po glavi. Zunko se je pod udarcem sesedel brez glasu. Zaradi večje varnosti ga je mo-

rilec še dvakrat udaril s sekiro po glavi, potem pa je zagrabil pošto vrečo s paketom ter zbežal čez polja in travnike proti svojemu stanovanju. Med potjo je vrgel sekiro na bližnjo njivo. V svoji sobi je odložil svoj plen, se preobul ter zopet odšel. Dejanje je izvršil tako oprezo, da se ni niti najmanj omakeževal s krvjo.

Morilec pri svoji žrtvi

Od Mermoljeve hiše se je podal Adler po kolovozu na cesto in naravnost na ono mesto, kjer je bil izvršil napad. Tam je že našel gručo ljudi, ki so spravljali nezvestnega Zunka v bližnjo hišo. Takoj se jim je pridružil. Ljudje so bili zaradi tega zločina ogorčeni in žalostni. Adler pa je med vsemi kazal največje ogorčenje ter glasno izjavljal, da je tisti, ki je to storil, prava zverina v človeški podobi ter ne zasluži drugega, kakor vešala. Ko so ljudje spravili Zunka domov, kjer je kmalu umrl, ne da bi se bil zavedel, so se razšli. Tudi Adler je odšel z njimi ter se je podal v sokolsko telovadnico, kjer je imel vaje. Telovadci so bili sicer zbrani, pa so vsi govorili o zločinu ter nobeden ni kazal veselja do telovadbe. Takrat pa je nastopil Adler, z ogorčenimi besedami je naprej ožigosal zločin, nato pa je dejal, naj sedaj govorjenje o tem preneha ter je pozval tovariše k telovadbi.

Izdajalski tisočaki

Izmenjava devet ukradenih tisočakov je šla gladko od rok, pri desetem tisočaku pa je zadela morilec neizbežna usoda. Dne 7. decembra je prišel kupovat v trgovino Mastek v Mariboru smučarski dres. Plačati ga je hotel s tisočakom. Blagajničarka Matko Elizabeta je pri izmenjavi pogledala na številko ter jo primerjala s seznamom v St. Ilju oropanih tisočakov, katerega je dostavila maribor-

ska policija vsem trgovinam. Presenečena je ugotovila, da se številka bankovca ujema s številko v seznamu. Dejala je kupcu, naj počaka, da bo izmenjal bankovec trgovcu Mastek, ker sama nima drobca. Šla je h g. Masteku ter ga o svojem odkritju obvestila, ta pa je takoj poslal po stražnika. Adler je bil aretiran v trgovini, odpeljali so ga na policijo, kjer je takoj vse priznal.

Rad bi bil žrtev „politike“

Zanimiv je zagovor morilca, ki ga je podal v preiskavi. V njem bi se rad predstavil kot žrtev političnega režima. Dejanje priznava sicer v celoti, skuša ga pa olepšati. Pravi, da ni nameraval Zunka usmrtiti ter trdi, da ga je udaril samo enkrat, dočim je zdravnik pri obdukciji jasno ugotovil tri hude udarce. Iz zapora je pisal pismo svojemu bivšemu prijatelju zdravniku dr. Bačarju v St. Ilj, ki je starosta tamšnjega Sokola. V tem pismu navaja, da je izvršil zločin zaradi tega, ker je bil odpuščen iz občinske službe. To pa da se je zgodilo samo zaradi tega, ker je bil vnet Sokol, tako da je njegov zločin prav za prav samo posledica političnega preganjanja. V preiskovalnem zaporu je sestavil tudi osnutek prošnje za pomilostitev. Tudi v njem razvija isto misel, kakor v pismu na dr. Bačarja. Potom pomilostitve bi rad dosegel popolen odpust kazni in pa sprejem v državno službo. Vse to so pa izgovori. Iz službe ni bil odpuščen zaradi političnega prepričanja ali zaradi delovanja pri Sokolu, temveč zaradi tega, ker si je pridržal denar, katerega so mu nekatere stranke izročile, da bi za nje poravnal pri občini oziroma pri okrajnem glavarstvu neke obveznosti. Njegov poskus, da bi prikazal svoje dejanje kot posledico političnega preganjanja, je povsem v skladu s tistim zločinskim stremljenjem, dokopati se za vsako ceno do višjega položaja v človeški družbi, in z mirom ter preračunatostjo, s katero je dejanje izvršil ter se po zločinu ravnal.

Razprava ob času poročila še traja.

Za 14 Din mesečno - dnevnik in Ilustrirano prilogo

»Teden v slikah«

je ime novi ilustrirani prilogi »Slovenca« in »Slovenskega doma«

Prva redna številka »Teda v slikah« bo izšla v soboto, dne 30. januarja in bo priložena sobotni izdaji »Slovenca« in »Slovenskega doma«.

Prvo številko nove priloge »Teden v slikah« bodo še prejeli vsi naročniki vsakodnevne redne izdaje »Slovenca« in »Slovenskega doma«. Ponovno opozarjamo vse naročnike naših dnevnikov, ki še niso naročili sobotne priloge »Teden v slikah«, pa jo žele redno prejemati, naj to takoj store. Druga redna številka »Teda v slikah« bo namreč priložena le še tistim, ki so jo naročili.

Za naročnike vsakodnevnega »Slovenca« in »Slovenskega doma« znaša doplačilo za prejemanje priloge »Teden v slikah« 2 Din na mesec. Stalni naročniki samo »Nedeljskega Slovenca« doplačajo za prejemanje priloge »Teden v slikah« mesečno po 4 Din. Za nenaročnike naših listov znaša naročnina samo za prilogo »Teden v slikah« 8 Din mesečno. Kupec posamezne številke »Slovenca« ali »Slovenskega doma« doplača za priloženo prilogo k običajni ceni dnevnika 1 Din. Cena samo posamezne številke »Teda v slikah« pa je 2 Din. — Uredništvo.

Armada brezposelnega učiteljstva

Ljubljana, 29. januarja.

Ponovno so že opozorili na neverjetno mize-rijo, ki vlada med brezposelno učiteljsko mladino. Dasi je bilo letos že mnogo nastavitve, je brezposelnost med učitelstvom še vedno izredno pereča in gotovo nobeden od intelektualnih stanov nima toliko brezposelnih, kakor prav učiteljev.

Po najnovejših podatkih, ki jih je zbralo društvo brezposelnih učiteljskih abiturientov, je v Sloveniji sedaj vsega 720 učiteljev in učiteljic. Ni treba posebej poudarjati, da živi večina teh učiteljev in učiteljic v skrajno bednih in ponekod v naravnost obupnih razmerah. Mnogo jih je, ki so v nadlego doma, kjer sami nimajo sredstev za pravo življenje, zopet so drugi, ki sploh nimajo doma ter se morajo pečati z vsakim delom, seveda tudi ročnim, samo da se prežive. Saj je še v spominu primer, ko se je mariborski učitelj, ki dolgo ni mogel dobiti namestitve, lotil — dimnikarskega poklica. Učiteljev pa, ki so po raznih uradih, opravljajo služiteljske posle, je v Sloveniji prav gotovo vsaj ducat — pa še veseli so, da se morejo vsaj na ta način preživeti.

Društvo brezposelnih učiteljev in učiteljic je zbralo tudi podatke o razmerah, v katerih žive brezposelni učitelji. Pregled teh podatkov nam dokazuje porazno dejstvo, katerega nas bi moralo biti sram: 160 učiteljev in učiteljic živi v tako obupnih razmerah, da utegne način njihovega sedanja življenja imeti zanje trajne posledice. Znano je, kako se maščuje v poznejšem življenju, če mora človek v mladosti stradati, če mora stanovati v vlažnih kletnih lokalih ali zatohlih in mrzlih podstrešnih sobicah, če se mora odpovedati najnujnejšim življenjskim potrebščinam. V takih razmerah, ki bodo za vedno kvarno vplivale na učiteljevo zdravje, živi danes 160 učiteljev in učiteljic.

V razmerah, ki so vse prej kakor dobre, ki pa so vsaj take, da ne utegnejo imeti na učiteljevo zdravje trajnih posledic, živi 238 brezposelnih učiteljev.

Vremenski prevrat

Ljubljana, 29. januarja.

Mnogi vremenski opazovalci in preroki niso pričakovali, da se bo izvršil tako nagel vremenski prevrat. Po anežnih viharjih in znoznem mrazu je včeraj mahoma nastopilo južno vreme. Mnogi stari vremenski zapiski so tako spremembo slutili, kajti prav zadnje dneve januarja se je dalo sklepati na sneg, dež in južno vreme. Po ravnanju se je davi dvignila temperatura nad ničlo, v gorah pa je bil prav tako zaznamovan dvig temperature, ki pa je še ostala pod ničlo. V splošnem se je davi temperatura gibala med 2 do 5 stopinj Celzija nad ničlo. Južno vreme je v Ljubljani napravilo po mnogih krajih že veliko brozgo.

Mestni delavci tudi danes hite z očiščevanjem ulic in cest. Po nekaterih računih je bilo v zadnjih dveh dneh izvoženo v Ljubljano že do 2500 voz snega.

V Ljubljani je meteorološki zavod zaznamoval najnižjo jutranjo temperaturo +1° C, ob 7. davi pa +1,6° C.

Filmi

Ki jih velja videti ... ali ne videti

»Duet« (Kino Matica). Film naj bi bil varijetejski šlager, namenjen Amerikancem. Najbolje bi bilo, da bi ostal tudi tam, kjer zajema svoje dejanje: v varijeteju in za stotisoče plitke publike. Vsebine sploh nima. Marika Röck, ki je razkazovala svojo plesno umetnost v »Dijaku prosiaku«, je glavna junakinja, ki slabo igra, se pojavlja vsak trenutek v novih kostumih z globokimi izrezi in dolgimi vlečkami, pleše divje histerične pleske, ki bi menda morali dojeti na gledalca kot ekstotični, se vrtil kot penzioniran akrobat in za vsem tem konča svojo kariero v naročju parv ameriškansko neumnega Evropejca. Vse skupaj povezano v uro in pol dolgočasje, preračunano na denarje, ki jih bodo znosili za ta film ljubitelji plehkega filma. Nikjer ni trenutka, kjer bi se človek mogel znebiti občutka skrajne plitkosti in skrupanosti filma. In še eno je, kar karakterizira ta nemški film, namreč tako mizerna fotografija, kakor je že dolgo nismo videli in je tudi ne bi radi več videli. Če istovetno Nemci naš okus z ameriškimi, smo krivi tudi mi sami, ker požiramo stvari, ki nam jih namečejo, pa smo jih vedno pripravljeni sprejeti brez ugovorov in brez žalovanja za izgubljenim denarjem.

Slika kmečke revščine

Ljubljana, 29. januarja.

V predvojni socialno-kriminalni literaturi so mnogi publicisti obravnavali vprašanje, kateri pogoji da so najbolj nagnjeni k zločinu. Takrat so dostikrat poudarjali, da je med mesarskimi pomočniki in posestniškimi sinovi najmanjše število zločincev. Sedaj, v dobi gospodarske razvnanosti je drugače! Ker so mesarski pomočniki slabo hranjeni, segajo po tujem blagu. Sinovi malih posestnikov, živečih v sliski in bedi, ko večkrat nimajo niti pare za sol, se tudi spozabljajo in jemlje tuje stvari.

France z Brezovice, 28-letni sin male posestnice, lastnice skromne kočice in dveh orlov zeničje, da more lahko rediti kravico, je začel jemati tuje stvari. Posestniku Antonu Sešku je odnesel žepno uro in hranilni »šparovček«. Bilo je to 27. julija lani, ko so domači odšli po delu z doma in je France odprl s ključem zaklenjeno hišo. Iz »šparovčka« je pobral 62 Din. Uro pa je pozneje pri balinanju zastavil in tako je Sešek doznal, da ima France njegovo uro. Dalje je bil obtožen tatvine dveh domačih zajcev.

Senatni predsednik: »Priznate?« »Priznam,« je odvrnil France skesano. »Kdaj postanete gospodar posestva?« »Mati mi bo izročila šele po smrti, če bo kaj ostalo. Na hiši so dolgovi ... Veste, vse sem kar na slepo jemal.« »Zakaj ste kradli?« »Za vsakdanje potrebe. Doma je huda stiska.« »Posestnik Sebeniku ste ukradli 20 Din vrednega zajca! Zajko ko Kozamernikovi. Zakaj?« »Sama in samico sem si samo izposodil, da bi ju oplemenil. Pa bi tako dobil zajčji zarod. Pa ni bilo nič s plemenom!« Neka priča je kratko omenila: »Pri Lukovih (tako pravijo po domače pri obtožencu) je velika revščina!«

Kratka sodba: »France je kriv zločina vlomne tatvine pri Sešku in prestopka tatvine zajcev ter se obsodi na 6 mesecev strogega zapora. Stroške kazenskega postopanja bo moral plačati, kadar bo kaj podedoval po materi.« France se bo v kratkem poročil. Senatni predsednik: »Šest mesecev! Ste razumeli?« »Da, gospod!« Sedaj pa pojdite domov, se oženite in poboljšajte selc!

Beračenje

Jesenice, 28. januarja.

Ponovno smo poročali o nadlogi ki nam jo prizadevajo brezposelni, oziroma, bolje rečeno, delomrznosti, katerih je bila večina. Zdaj pa imamo tudi na Jesenicah državno policijo, so pa kar izginili in le redkokdaj še kateri poteka na vrata. Kdor ima količjak kosmate vesti, ta se na Jesenicah ne prikaže in se mudi raje izven rajona, do kamor sega območje mestne policije.

Pač pa je število krošnjarjev nezmanjšano, ali celo več jih je kot kdaj prej. Tudi tem bi bilo dobro dopovedati, da imamo na Jesenicah več kot preveč trgovcev ki so zadostno založeni z vsakršnim blagom, katerega Jeseničanom prodajajo za pošteno ceno. Navadno se kesa, kdor nasede tem vsiljivim krošnjarjem, ki ponavadi ponujajo le manj vredno blago, s tem pa škodujejo davke plačujočim jeseniškim obrtnikom, trgovcem in drugim.

Nasproti temu pa diplomira povprečno na leto 217 učiteljev in učiteljic, a od teh jih dobi nastavitve povprečno le okrog 100, tak da dobimo vsako leto okrog 120 novih brezposelnih učiteljev in učiteljic.

Morilci nerojenih življenj se zagovarjajo pred celjskim sodiščem

Celje, 29. januarja 1937.

Pred meseci je odkrila celjska policija v Novi vasi pri Celju pravo gnezdo nemorale. Dogodek je takrat razburil vse celjsko prebivalstvo. Za denar so v Novi vasi morili še nerojena življenja, ki sedaj kriče po maščevanju. Zaradi tega se je danes zagovarjalo pred celjskim okrožnim sodiščem več obtožencev.

Obtoženci

Na zatožni klopi sedijo: 35 letna žena brivskega pomočnika iz Nove vasi Filipič Josipina. Poleg Filipičeve sedita na zatožni klopi tudi 22 letna delavka Farčnik Franciška iz Gaberja in 21 letna natakarica Ambrož Berta iz Siska, katerima je prav tako kakor Holobarjevi odpravila telesni plod. Dalje sedi na zatožni klopi 46 letna Jelen Amalija s Sp. Hudinje, ki je opravila slično delo kakor Filipičeva, dalje 39 letna delavka Buč Justina iz Nove vasi in 30 letni pek. pomočnik Štefancič Ivan iz Celja, ter 29 letni mes. pomočnik Koželj Josip z Blagovne.

Sanatorij v Novi vasi

Dne 1. oktobra 1936. zjutraj je umrla v celjski javni bolnišnici na posledičnem umetnega splava Holobar Ana. Policijske poizvedbe so kmalu ugotovile vse prizadete obtožence. Policija je po izvršeni preiskavi oddala ves obtežilni material okrožnemu sodišču.

Sodna preiskava je dognela, da je odpeljal Štefancič Holobarjevo, s katero je imel ljubezensko razmerje, ko je zvedel, da je že 7 mesecev noseča, k Filipičevi. Filipičeva je takoj pristala na odpravo, zahtevala pa je vnaprej izplačilo nagrade v znesku 500 Din. Štefancič ji je dve dni res pri-

nesel zahtevani denar, Holobarjevo pa pustil v njeni oskrbi. Filipičeva je najela nato za Holobarjevo pri Bučevi Justini posteljo in hrano za čas, ki bi bil potreben za izvršitev umetnega splava. Tu se je nato mudila Holobarjeva od 21. do 30. septembra. V tem času je Filipičeva vršila svoje zločinsko delo s telohovno koreninico. Holobarjevi je povzročilo to hude bolečine, ni pa dovelo do predčasnega poroda. Zaradi tega se je Holobarjeva odločila da bo obiskala še obdoločeno babico Jelen Amalijo, kar je sporočila tudi Štefanciču, ki ji je v to svrhu izročil 500 Din kot nagrado za Jelenovo. Jelenova je opravljala svoje delo s kovinasto iglo, dokler ni Holobarjeva dne 4. oktobra porodila. Nato je Bučeva v sporazumu s Filipičevo in Štefancičem pustila odpeljati Holobarjevo na dom njene sestre v Vrhu, dan nato je bila pa po zdravniškem naročilu odpeljana v bolnišnico v Celje, kjer je nato dne 11. oktobra umrla.

Filipičeva priznava vsa obtožena dejanja. Priznava, da se je že od leta 1932 pečala z odpravljanjem telesnega plodu, katero obrt je prevzela od svoje matere. Zločinsko delo je po lastni izpovedi opravila pri Holobarjevi, Farčnikovi in Ambroževi, ter še pri kakih 30 nadaljnjih ženskah, ki jih pa ne pozna. Delo je opravljala povsod s telohovno koreninico. Obdolžena babica Jelen Amalija krivdo zanika, pravi, da pri Holobarjevi ni opazila nosečnosti in da jo je hotela samo izprati. Pred smrtjo Holobarjeve je podala izjavo, ki Jelenovo zelo obremenjuje. Svojo krivdo priznava tudi Farčnikova in Ambroževa kakor tudi Štefancič. Obdolženi Koželj svojo krivdo zanika. Vendar je tudi njegova krivda po izjavi obdolženke Ambrož Berte ugotovljena. Ob času tega poročila razprava še traja.

Kulturni koledar

Blaž Matek

29. januarja 1910 je umrl v Mariboru matematik Matek Blaž. Rodil se je 3. februarja 1852 v Gornjem gradu. Gimnazijo je dovršil v Celju in se po odsluženem enoletnem roku vpisal na graško univerzo. Študiral je matematiko in fiziko. L. 1848 je naredil državni izpit in bil najprej nastavljen v Gradcu nato v Celju, leta 1891 pa je prišel v Maribor, kjer je ostal do smrti. Izdal je pomožne strokovne knjige za srednje šole in s tem dijakom olajšal študij matematike obenem pa jih je navedel k točnemu razreševanju nalog. Izdal je tudi slovensko »Aritmetiko« in »Geometrijo« za nižje šole. Proti koncu življenja je pridno pripravil slovenske matematične knjige tudi za višje razrede. Ker pa so leta 1909 izšli novi učni načrti za srednje šole, mu prezgodnja smrt ni dala časa, da bi svoje delo do konca izvršil. Rokopise sta preuredila Jak. Zupančič in Jos. Mazi. — Tako je Matekovo delo dalo osnovo slovenskim matematičnim knjigam za osrednje šole.

Ljubljana danes

Koledar

Danes, petek, 29. januarja: Fran. Sal.
Sobota, 30. januarja: Martina.

Nočno službo imajo lekarne: mr. Leustek, Resljeva c. 1; mr. Bahovec, Kongresni trg 12 in mr. Komotar, Vič.

Drama: »Konjeniška patrola« ob 15.
Opera: Zaprt.

Kino Matica: »Duet«.

Kino Sloga: »Jaz in ti«.

Kino Union: »Koncert na dvoru«.

*** KINO ***
TEL. 22-21
UNION
Grandiozna opereta Premiera!
Koncert na dvoru
Marta Eggerth in Johannes Heesters

TEL. 21-24
MATICA
Zabavna, vesela opereta
Duet
z dražestno Mariko Föck s partnerjem Hans Šönlkerjem

TEL. 27-30
SLOGA
Humoristična veseliga
Jaz in ti
Feliks Bressart, Friedl Szapa, Otto Wallburg

Predstave ob 16, 19 in 21 ur

od **Ljubljansko gledališče**
DRAMA
Začetek ob osmih

Petek, 29. januarja ob 15: »Konjeniška patrola«. Dijška predstava. Globoko znižane cene od 5 do 14 Din.

Sobota, 30. januarja: »Kvadratura kroga«. Izven. Cene od 20 Din navzdol.

Nedelja, 31. januarja ob 15: »Repoštev«. Mladinska predstava. Cene od 20 Din navzdol. — Ob 20: »Dež in vihar«. Izven. Cene od 20 Din navzdol.

OPERA
Začetek ob osmih

Petek, 29. januarja: Zaprt.

Sobota, 30. januarja: »Navihanka«. Red B.

Nedelja, 31. januarja ob 15: »Pod to goro zeleno«. Izven. Cene od 30 Din navzdol. — Ob 20: »Ples v maskah«. Gostovanje Josipa Rijavca. Izven.

Drama.

Dijška predstava Langerjeve vojne drame: »Konjeniška patrola« se bo vršila v petek ob 15 po znižanih cenah. V igri, ki slika življenje čeških legionarjev na umiku iz Sibirije, nastopijo: Levar, Cesar, Jan, Jerman, Sancin, Potokar, Drenovec, Planecky, Plut in Veber. Režija je Kretfova. To bo zadnja predstava te igre v tekoči sezoni.

»Kvadratura kroga«, delo ki ga bodo izvajali po daljšem premoru v soboto, vsebuje na rahlo satiricni način prikazano življenje v sodobni Rusiji, dvoje mladih zakonskih parov v različnih nevšečnosti. Zivo in razgibano dejanje je zelo zabavno.

Opera.

Gostovanje tenorista Josipa Rijavca. Prvi nastop g. Rijavca po njegovi koncertni turneji križem Rusije, kjer je imel odlične umetniške uspehe — bo v nedeljo zvečer v Ljubljani v Verdijevem »Plesu v maskah«, kjer bo pel partijo Rikarda. Naš rojak je nastopal v glavnih vlogah Rusije: Lenina, grad, Moskvi, Sverdlovski, Kalininu, Baku, Tiflisu in Kislovodsku. Nastopal je z izbranim koncertnim programom, vsebujočim dela jugoslovanskih skladateljev, pred publiko in kritiko, ki sta ga nagradili za njegovo kultivirano, z vsemi odtenki podajano petje z najlaskavejšim priznanjem. Občinstvo opozarjamo, naj si pravočasno rezervira vstopnice za to gostovanje.

Mariborsko gledališče

Petek, 29. jan.: Zaprt.

Sobota, 30. jan., ob 20: »Sveti Anton, vseh zaljubljenih patron«. Prošč. Gostovanje Pavle Udovčičev. Red C.

Nedelja, 31. jan., ob 15: »Zorka«. Globoko znižane cene. Zadnjikrat.

Ob 20: »Sveti Anton, vseh zaljubljenih patron«. Gostovanje Pavle Udovčičev.

V soboto in nedeljo zvečer gostuje priljubljena diva Pavla Udovčičeva. V tovrstno bo v soboto zvečer prva letošnja uprizoritev krasno uspele češke operete »Sveti Anton, vseh zaljubljenih patron«, ki je bila najpriljubljenejša opereta lanske sezone. Udovčičeva nastopi v vlogi Maruše, ostale glavne vloge igrajo Barbičeva, Gorinškova, Gorinšek, Sancin, Harastovič in Verdonik.

Naročajte in širite
Slovenski dom!

Ljubljanski „Ljudski oder“

začenja sezijo

Ljubljana, 28. januarja.

Mnogo je še Ljubljančanov, ki se spominjajo številnih in lepih predstav »Ljudskega odra« na krasnem odru in v prijetni gledališki dvorani Ljudskega doma v Strelški ulici. Ljudski dom se je danes pretvoril v Akademski dom, ki je bil zelo potreben — in je potreben še danes. Kajti tako zasedli prostori na Miklošičevi cesti 5, kakor adaptirani del Ljudskega doma ne zadostujejo dejanskim potrebam. »Ljudski oder« je izgubil tedaj seveda svoje zatočišče — in ga prav za prav do današnjega dneva še nima. Da ga je izgubil, je bila kriva deloma neka notranja kriza, kakršna je pri vsakem živem organizmu od časa do časa neizbežna. Posledice so bile seveda te, da se je vsa tvornost »Ljudskega odra« razblinila in se zatekla deloma spet na stari Rokodelski oder, ki ga ovijajo tako lepi spomini in ga krasni zaslužna tradicija, deloma se je javljala v radiju, kjer je bil »Ljudski oder« prvi, ki se je posvečal študiju zvočne igre in igranja pred mikrofonom, deloma je poniknila v pesku in se izgubila. Dejansko je bilo to, da o »Ljudskem odru« že nekaj časa ni bilo nič slišati, k čemer je kajpak pripomogla tudi doba preganjanja katoliške prosvete.

Lansko oživiljenje

Ko se je lani začelo poživljeno delovanje Prosvetne zveze, je bilo med drugimi tudi vprašanje »Ljudskega odra« tisto, ki ga je bilo treba rešiti. Že med dobo preganjanja se je pojavil v katoliški ljudski igra na Slovenskem, skriti v okrilju verskih družin in živeti po cerkvenih dvorinah, nov val, ki je težil po poglavljenju in poduhovljenju ljudskega igranja. Ta novi pokret si je neodvisno od tedaj prepovedanih oz. razpuščenih organizacij, zgolj s privojenjem Katoliške akcije, ustvaril glasilo v reviji »Ljudski oder«, ki ga je začela izdajati istočasno leta 1934 v Kranju ustanovljena »Založba ljudskih iger« (s sedanjim sedežem v Ljubljani). Le ta je prevzela tudi izdajanje »Ljudskih iger«, nove zbirke, ki jo je bila započela že leta 1933 Misijonska tiskarna v Grobljah. Ta pokret je bil pripravljen za delo v evobodnih društvih, dočela nove smernice, ki jih je Prosvetna zveza soglasno odobrila in prevzela v svoj program. Tako moramo razumeti lansko oživiljenje »Ljudskega odra« kot prodor v to novo smer, ki ji bo »Ljudski oder« tudi za naprej sledil.

Vaje v kletnih prostorih

Oživiljena igralska družina »Ljudskega odra« je začela o božiču 1935 svoje delo v prav težkih okoliščinah. Ne samo, da ni imela na razpolago lastnega odra, v vsej Ljubljani ni mogla dobiti primerne lokalne za vaje. Zatekla se je nazadnje v kletne prostore hotela Miklič, kjer se je po naklonjenosti lastnika hotela g. Mikliča, mogel začeti študij prve igre, »Slovenskega pasijona« po rokopisu škofješke pasijonske procesije iz leta 1721. Predstave v Delavski zbornici so uspele dobro, dasi ni imela družina prilike niti za eno pravo generalno. Moralni uspeh je bil zelo velik. Gledalce je prevzela stroga liturgična usmerjenost igre in čudovita sila, ki je izhajala iz skupnega petja, ki je bilo nepričakovano močno.

Za nadaljevanje dela v lanske seziji je bilo že nekoliko pozno. Vrh tega se je kazala še hiba družine: bila je sestavljena iz samih akademikov, ki jih je proti koncu semestra študij vedno bolj zavzemal.

Začasna rešitev - Serafinska dvorana

Vest o zidavi novega serafinskega kolegija z gledališko dvorano je imela v igralski družini »Ljudskega odra« in v vrstah njenih prijateljev vesel odmev: Morda bo pa to rešitev? Oo, františkani sicer niso mislili na tolikšno uporabo dvorane in odra, zato je nastala sicer lepa dvorana, toda razmeroma majhen oder, vendar predstavlja dvorana v Serafinskem kolegiju v Františkanski ulici za »Ljudski oder« začasno rešitev. »Ljudski oder« sodeluje pri postopni izpopolnitvi odra. Vaje za letošnje otvoritveno predstavo so se že vršile v dvorani samostana, deloma v garderobah in na odru samem. Ker so bila instalacijska dela na odru končana šele te dni, ni bilo mogoče misliti prej na začetek sezijske. Po sili razmer začena tedaj »Ljudski oder« v svoji oživiljeni obliki že drugo sezijo z veliko zamudo.

Program in načrti »Ljudskega odra«

Igralska družina »Ljudskega odra« se je letos izpopolnila z nekaterimi aktivnimi starimi člani izza dobe pred razpustom Prosvetne zveze. Tako se je številno ustalila, pa tudi glede igralskih sposobnosti lepo zaokrožila.

»Ljudski oder« usmerja svoje delo čisto določeno v smislu zavestno gojene ljudske igre, ki bodi 1. umetniška, 2. katoliška, 3. slovenska. V seznamu iger, ki jih pripravljajo za bodočnost, opazamo: Vse, kar je osnutkov slovenske ljudske dramatike (lani je prišel na vrsto kot prvi naš ohranjeni najstarejši gledališki tekst škofješkoli pasijon iz leta 1721 v priredbi N. Kureta, krstne predstave v Ljubljani čaka ves Drabosnjak in sicer: Božična igra, Trpljenje Gospodovo in Igra o izgubljenem sinu; čudno je sicer, da gre naše Narodno gledališče mimo vseh teh tekstov, ko vendar po vsem kulturnem svetu opazamo oživiljenje vsega takega starega blaga). Nadalje je v seznamu lep izbor sodobne katoliške ljudske dramatike, ki je silno bogata in nam o njej pričajo imena: Ghéon, Brochet, Obey, Weinrich, Weismantel, Lippl, Timmermans, Boon i. dr. Tudi izbor starih del svetovne dramatike književnosti je pripravljen: Calderon, Lope de Vega, Goldoni, Moliere, Holberg, nekaj značilnih in uspelih del baročne in jezujske drame (n. pr. slavni »Cenodoxus«, doktor iz Pariza, baročni pendant »Slehniku«). Vse to za dolgo časa določa pot in delo ljubljanskemu »Ljudskemu odru«, ki nikakor ne bo in ne sme več biti »diletantski oder po čitalniškem okusu in kapitu«, ampak hoče svoje delo opravljati v veliki resnosti, s čutom odgovornosti in zavestjo poslanstva, ki ga mora vršiti. Pri tem seveda ne bo mogel biti »vzorec« za podeželske ljudske odre, ker zahteva Ljubljana od ljudskega odra nekaj popolnoma svojega.

Leto in otvoritvena predstava

Za letošnje otvoritveno predstavo si je izbral »Ljudski oder« nemškega avtorja. Katoliški ekspresionist Dietzschmidt, ki je prizadel znanemu »Pathmosdichterbundu«, je znan in priznan dramatik (Die St. Jakobsfahrt, Regiswindis), dasi nam je njegov ekspresionizem danes nekoliko odmaknjen. Povsod pa prodira na dan elementarnost njegove osebnosti, ki prehaja včasih v robatost, včasih o

groteskno. Ta daje njegovim dramam trajno ceno, ki ob njej vse ekspresionistične posebnosti izginejo.

»Kristof« (Christopher je naslov igri, ki jo je nastudiral »Ljudski oder« v režiji g. Toneta Rógerja. Avtor jo je sicer nazval v stilu starinskih legend »ein gross und schön Legendenspiel«, dasi je legenda (legenda o sv. Kristofu) postavljena le kot okvir in ogrodje igre, katere dejanje se odigrava v nadčasovnem svetu in jo je režija primaknila sodobnosti. Vsi elementi, ki gibljejo življenje in ki se med njimi mota nepokvarjeni, iskreni človek, ko išče »najvišjega gospoda«, nastopajo v monumentalni panorami: čutna mladost, nedotaknjeno devilstvo, preizkušena starost, preplavana revščina, bahata bogatija, pravica s postavami, nasilje s pesijo, država z avtoriteto — in naposled ženska, poltenost in naslada, ki ji vse malikuje — vse to se znajde na koncu brez moči pred najvišjim gospodom, ki je — božje Dete. In to Dete si posadi Kristof na ramo in vse drugo obliži...

Dejanje igre je polno napetosti. Inscenacija je skrbna. Koreografijo je oskrbel iz prijaznosti gospod Golovin. — Predstavi se vršita v ponedeljek, dne 1. februarja zvečer in v torek, na praznik, dne 2. februarja, popoldne. Naj pokaže obrat in še večkrat polna Serafinska dvorana, da je Ljubljana težko pričakovala zopetnega dela »Ljudskega odra« in da ga zna ceniti.

Kamnik

Napad z gnojnimi valami. Urankar Jože iz Po-rebra št. 9, obč. Nevlje pri Kamniku, je prijavil tukajšnji orožniški postaji, da sta ga 24. januarja ob 9 zvečer brez povoda napadla dva fanta iz vasi Markovo. Spremljal je neko žensko proti Markovemu, precej pred njim pa je ravno tako neki njegov tovariš spremljal drugo žensko. Ko je Urankar prispel v bližino vasi, je proti njemu prišel nekdo oborožen z gnojnimi vilami ter Urankarja udaril s tako silo po glavi nad levim ušesom, da ga je podrl po tleh. Napadalec je prihitel na pomoč še neki hlapec ter sta Urankarja še na tleh tolkla, pretepala in suvala, da se je onesvestil. Čez nekaj časa je prišel Urankar toliko k zavesti, da se je pobral in se tako ves izžepan napotil proti domu.

Podživljana pretepača sta Urankarja še zasledovala ter ga pričela ponovno suvati in pretepali. Klical je na pomoč svojega tovariša, ki je šel pred njim, ki se pa za njegove obupne kliče ni zmenil v bojazni, da bi tudi njega ne doletelo kaj sličnega. Urankar je dobil težke telesne poškodbe in je dela nezmožen.

Zadevo zasleduje še orožništvo, nakar bo junakoma izprašalo vest tuk. okrajno sodišče.

V nedeljo zopet pošten nogomet

Od decembra naprej, ali bolje, od hermezanskega turnirja, je ljubljanska publika pogrešala nogometnih prireditev večjega formata. SK Ljubljana, ki se je natihem pripravljala za pomladansko periodo državnega prvenstva — bodisi na terenu, bodisi po telovadnicah s smotno gimnastiko — je dober mesec pred začetkom borb poškal za prvi termin kot sparing-partnerja varaždinsko Slavijo. To moštvo je dandanes in tudi že vsa zadnja leta nekakšen bav-bav ne samo provincijskih klubov ZNP, ampak tudi zagrebški gornje hiše — vsaj na svojem terenu. Lansko leto je moral pred njim položiti orožje zagrebški Gradjanski; moštvo je toliko tudi Haška in Concordio. V tej enajstorici so kaj znana imena: Solerti, Koprivnjak, Stanković, dalje bivši Ilirijani Košak in drugi. Prav pred kratkim je Slavija potolkla reprezentanco zagrebškega I. razreda s 6:4.

Ali za začetek tekmovalja Slavija ni morda premočan nasprotnik? Bomo videli! Kljub marljivemu zimskemu spanju tudi Ljubljana ni držala rok križem kot smo bili že omenili. V nedeljo bomo videli na belj poljani naše stare znance iz jesenskih borb. Morda bomo med njimi zagledali tudi Grintala in Sočana — po dolgem, dolgem času. Prav te zadnje tedne bo treba izrabiti za trening, treba bo pošteno pogledati, kako bo Ljubljana definitivno sestavila napad, kakšna bo nova half-linija, kdo bo branilec? Težke borbe, ki moštvo čakajo, zahtevajo priprave. Kaj pa mislite! Prvi nasprotnik Ljubljane bo vendar Jugoslavija v Belgradu — in to kaj kmalu, 7. marca že.

Nihče naj se ne ustraši sneženih kupčkov po ulicah. Na dvorišču bo sneg lepo skidan, tako da ne bo treba s seboj jemati javinske vrvice. Sicer ga pa tudi dež pridno pritiska v zemljo. Kdor le more, naj torej pride, da se prepriča, kako je moštvo preko zime napredovalo. Nobenega dvoma ni, da bo tekma prav interesantna; težji teren bo kot nalašč pripraven za trening — saj sta oboje igršči, Jugoslavijino in Haškovo, ob kolikajski močnejšem vremenu, prililni močvari, ki zahtevata stabilnost in fizične sile. Na svidenje torej, ne bo vam žal. Ljubljana ne sme biti — kar se publike tiče — najbolj zaspani športni center države.

Smučarski tečaj SPD

Ljubljana, 28. januarja.

Za brezskrbno in povoljno uživanje zasnežene visokogorske prirode je neobhodno potrebno znanje smučarske tehnike. Šele potem je dana prilika, da posetimo zasnežene gorske velikane ter se razgibamo na visokogorskih smučiščih kot na Komni, Veliki Planini, Vršču, Kravcu, itd. Zato prireja Slovensko planinsko društvo smučarske tečaje in vzdržuje n. pr. stalno smučarsko šolo v Domu na Komni. Tečajnik ima največ koristi od pravilnega vodstva strokovne smučarske šole, ker se privadi pravilni teoretični in praktični metodi smučanja. Smučski učitelj na Komni pokaže začetniku osnovne pojme za pravilno vožnjo ter razne lažje obrate, ki so potrebni za sigurnost na smučeh. Od 13. do 20. februarja t. l. je določen turni tečaj pod strokovnim vodstvom ter bodo tečajniki napravili daljše izlete na Krško 1836 m, čez Kal 2001 m, k Triglavskim jezerom na Hribarice 2400 m in še drugam. Za te turne tečaje mora biti smučar planinec že nekoliko izvežban. Snežne prilike so v planinah sedaj izborne. Povsod je zapadlo okrog 50 cm novega snega tako, da so visoko zakrite kotanje na Komni. Velika Planina in Kravce nudita smučarju svoja potrebna smučišča, ki pridejo v poštev za začetnike in izvežbane planince smučarje. Za turni tečaj na Komni od 13. do 20. februarja t. l., se morajo tečajniki prijaviti pravočasno v pisarno SPD v Ljubljani ali direktno oskrbnici Doma na Komni.

Od tu in tam

Uprava policije v Ljubljani je izdala statistiko svojega poslovanja v letu 1936. Iz te statistike posnemamo sledeče podatke: V prometu je bilo a stanjem z dne 31. decembra 1936: 458 potniških avtomobilov, 169 tovornih avtomobilov, 256 motornih koles, 15.058 dvokoles ter 150 fajakerskih in polfajakerskih vozov; izgubljenih je bilo lani 556 predmetov v vrednosti 204.000 Din, najdenih pa 307 v vrednosti 105.000 Din. Tujece je bilo v hotelih prijavljenih 64.577 (nočnih 66.640). Največ jih je bilo iz Jugoslavije (50.545), nakar sledi Avstrija, Nemčija in Italija. Aretiranih je bilo lani v mestu 6094 dlekvantov, od katerih je bilo izpuščenih nazaj na svobodo 2367. Policijsko kaznovanih je bilo 5230 oseb in je dobila od glob občina 70.423, država pa 51.217 Din. ostanek pa biveše okoliske občine ter cestni vzdrževalni fond. V Ljubljani izhaja 146 periodičnih tiskovin, in sicer 4 dnevnik, dva trikrat na teden izhajajoča lista, 22 tednikov, 5 polmesečnikov in 113 mesečnikov ali listov, ki izhajajo v daljših presledkih.

Številna delegacija profesorjev z rektorjem zagrebškega vseučilišča je obiskala včeraj v Belgradu merodajna ministrstva, da izposlujejo povečanje kreditov za zagrebško vseučilišče. Hrvatje hočejo doseči, da se že v letošnji proračun vstavijo anuite, s katerimi se bodo odplačevala posojila, ki bi jih univerza najela pri raznih zavodih, zlasti pri Osebnem zavodu za zavarovanje delavcev.

Zagrebška opera bo na svoj način poskrbela za pevski in igralski naraščaj. S 1. februarjem se bo tam odprla operna šola, v kateri bodo vzgojili nekaj mladih pevcev in pevka za zbor. Šola bo brezplačna. Merodajni činitelji so opazili zadnja leta, da med mladino pojema zanimanje za operno petje, da iz opernega zbora odhajajo stari in odsluženi člani, podmladka pa ni.

Preiskava o delu zagrebške narodne zaščite je bila te dni zaključena in je policija dognala le to, da je zagrebška železniška direkcija vsako leto dajala tej organizaciji po 6000 brezplačnih železniških kart, od katerih pa niti tretjina ni bila porabljena v prave namene. Policija je tri krivce že izročila sodišču, dočim banska uprava pregleduje poslovanje društva sploh. Tudi pri tem pričakujejo zanimivih odkritij, zlasti zaradi širokopoteznega življenja tajnika društva, ki je imel mesečne plače 1500 dinarjev, svoje stanovanje pa je imel urejeno tako razkošno, da za to njegova majhna plača sploh ne more zadostovati.

V sredo je bil v Sarajevu izvršen drzen roparski napad. Neznani razbojnik se je vtihotapil v stanovanje upokojenega vratarja deželne banke in ga oplenil. Neznane je bil potkal na vrata in dejal vratarju, da ima zanj neko važno pismo. Starec je pismo vzel v roko in ga začel ogledovati. Ta čas pa je porabil razbojnik in skočil na starca. Ta hip pa se je pojavil izza vrat še en njegov pomagač, da sta oba vrgla starca na tla, mu zamasila z robcem usta ter zvezala. Nato sta začela brskati po stanovanju, vendar pa denarja nista našla, ker ga je imel starec dobro spravljene. Zato sta odnesla le nekaj obleke, uro in denarnico z manjšo vsoto denarja. Nato sta pobegnili. Zvezani starci se je z velikimi mukami znebil spon in robca v uših ter naznanil zadevo policiji. Razbojnika sta bila zelo dobro oblečena.

Na deset let težke ječe je bila pred šibenškim sodiščem obsojena žena, ki je s kuhinjskim nožem v cerkvi umorila svojega moža. Milica Berković je stara 27 let, za moža pa je imela 42 let starega posestnika v Banjevcih. Dve leti sta mož in žena živela srečno, nakar sta se pa začela prepirati. Kaj je bilo vzrok preplov, se ni dalo dognati. Mož je bil srdit na svojo ženo in jo je večkrat pogнал od doma. Toda žena se je vedno vračala. Taki prizori so se ponavljali zadnjih šest mesecev redno. Mlado ženo je to ravnanje naglano v obup, da je porabila priliko v cerkvi in z nožem sredi sv. maše napadla moža ter ga nekajkrat zabodla a kuhinjskim nožem. Mož je naredil nekaj korakov, nakar se je zgrudil. Ko so ga pa prepeljali v bolnišnico, je izdihnil. Ko je bila izrečena sodba nad njo, je pritrčila vesa vas, ki mlado ženo obsoja zlasti zaradi tega, ker je tako gnusen zločin izvršila v cerkvi.

V savski banovini se plačuje posebna šolska taksa. Zaradi tega se je društvo šola in dom obrnilo na finančnega ministra in zahtevalo, da se ta taksa, ki se pobira edino v savski banovini, ukine. Finančni minister pa je delegatom povedal, da ne more nič narediti proti sklepom samoupravnega telesa, kakor je banska uprava, obljubil pa je, da bo posredoval v tem smislu pri banovini. Baje bodo sedaj res ukiniteli to takso ter breme prevajali na druga bremena s tem, da bodo za kritje tega odpadlega zneska povzeli nekatere druge dajatve.

Pol milijona dinarjev bo dala zagrebška občina za pospeševanje turizma. Da se delo pospeši in poglobi, zato je mestna občina razširila mestni turistični svet in pritegnila vanj vse činitelje, ki prihajajo v poštvo. Na občini bodo uredili poseben arhiv za fotografije, dalje arhiv za turistične liste, časopise in brošure, za plakate in propagandne filme. Poskrbeli bodo tudi, da se bodo uvedle ponekod še avtobusne zveze.

Stiska v spitskem pristanišču je velika, ker manjka primernih skladišč. Izvozniki žita so morali za skladišča najeti motorne jadrnice, da se jim žito ne bi kvarilo. Ta ugotovitev pa je pokazala posebne razmere v našem pomorskem prometu. Dočim se izrabljajo le nekatera pristanišča, so pa druga prazna. Eno takih pristanišč je bakarsko. Kljub temu, da je pred leti pristanišče dobilo neposredno zvezo z železnico, se vendar promet zmanjšuje in pristanišče zanemara. V pristanišču so tudi velika skladišča, pa prazna.

V Bukarešti so trajali nekaj tednov razgovori za novo pogodbo med Jugoslavijo in Rumunijo. Sedaj so se zaključili. Sklenili so zraven tudi veterinarsko konvencijo ter sporazum o obmejnem prometu. Novost v tej pogodbi je ta, da se spori ne bodo več obravnavali pred mešanim jugoslovansko rumunskim razsodiščem, temveč pred razsodiščem gospodarskega sveta držav Male zveze. Nova veterinarska konvencija pa omogoča prevažanje rumunske živine ne samo za Italijo, temveč tudi za Grčijo. Ta izvoz je šel sedaj preko drugih držav. Naša država bo pri tem mnogo pridobila.

Gospodarstveniki in znanstveniki se sedaj zelo zanimajo za otok Brusnik, na katerem so odkrili posebne vrste kuščarjev, ki imajo dva repa. Gospodarstveniki pa zanimajo skladi diabaza, ki pokrivajo večji del otočka. Sicer so zgornje plasti že tako pomešane z drugimi kameninami, da niso porabne, vendar pa so notranji skladi čisti. Pripravljajo se načrti, da bi začeli diabaz izrabljati, kajti v poštvo prihaja za ceste, ki so zgrajene na betonski podlagi. Pridobivanje diabaza bi veliko pocenilo stroške za nabavljanje cestnega materiala.

Tihotapske iznajdljivosti še ni konca

Ni novost zadnjega časa, da se množe neverjetno drzna tihotapstva na vseh mogočih mejah ne samo pri nas, pač pa gotovo še v večji meri drugod po svetu, ker je morda tam tudi več prilike za tovrstne zasluge. Pred nekaj leti je finančni urad v Kölnu objavil, da je zaplenil 9 milij. 250.000 cigaret, 20.000 zabojčkov cigaretnega papirja, 60.000 kg tobaka, 185.000 kg kave itd. Bilo je zaradi tega uvedenih 34.500 kazenskih postopanj.

Objava te letne statistike je bil kakor alarm za boj proti tihotapstvu. Na vseh mejah Nemčije so uvedli najstrožjo kontrolo. Posledica je bila, da je tihotapstvo, vsaj kolikor so ga mogli uradno ugotoviti, hudo padlo. Število prijav se je skrhlo za čeli dve tretjini. Odkod to? Ali so bile pojačane obmejne straže? Ali so obmejni organi postali morda bolj pazljivi? Vsekakor je poostrena kontrola mnogo pripomogla k padcu tihotapstva. Vaznejši pa so gotovo bili ukrepi proti brezposelnosti in pa pocenitev nemških cigaret.

Leto dni pozneje je že stala na nemški meji posebna enota organizirana in zaključena armada stražnikov. Borba teh je veljala poklenim nepoboljšljivim tihotapcem, ki so hoteli obogateti na račun nemškega javnega gospodarstva. Kajti, dokler bodo med človeštvom potegnene carinske meje, tako dolgo bodo ljudje tudi tihotapili. Zato pa je delo carinskih organov težko in odgovorno. Tihotapci jim pri tem posla seveda ne olajšajo, temveč nasprotno. V carinski službi naletimo na neverjetno predrzne in duhovite primere, ki kažejo, česa vse se tihotapci poslužujejo, da bi prevarili carinike. Samo nekaj primerov:

200 cigaret v leseni nogi

Iz Hamburga v njegovo prosto lukko, ki je že carinsko ozemlje zase, je treba iti čez most, na katerem so carinske straže. Čez most hodijo posebno cele stotine pristaniških delavcev. Med množico delavcev je hodil vsak dan čez most tudi nek siromak, ki je imel leseno nogo. Reče ni vzbujal nobene pozornosti, še manj pa kakšnega suma, temveč je užival splošno sočutje. Nenadoma pa je nastal v tej stvari preobrat. Bodisi, da je carinik, ki je imel ta dan službo, bil opozorjen, bodisi, da se je invalid s svojo nogo sam izdal — carinik ga je kar na lepem pozval na pregled. Pregledal mu je vsak košček obleke, toda bilo je vse zama. V nobenem žepu ni našel carinik nikakršnih carini podvrženih stvari. Kljub temu pa je bil invalid strašno razburjen. Zakaj neki? Kmalu se je cariniki uradnik spomnil tudi na invalidovo protezo. Zato si je natančneje ogledal tudi to zasilno nogo. In kaj je odkril? Proteza je predstavljala čisto svojevrstno konstrukcijo. V podolgovati votlini je našel carinski uradnik 200 skrbno in previdno zloženih cigaret. Invalid je na vse kriplje zatrdel, da je tokrat prvič padel v skušnjavo, toda vse to ni nič pomagalo. Napravili so z njim kratek proces in invalida z leseno nogo dolgo ni bilo videti več

na tem mestu. Če je bilo to res prvič, da je ta mož hotel nekaj utihotapiti, potem ne bo nihče trdil, da ni imel velike smole.

1000 zavojev tobaka za avtomobilskim sedežem

Posebno pogosti so tihotapski poizkusi s pomočjo avtomobilov. Dober plen pa je napravil nek hamburški carinik, ki se mu je zazdel sumljiv avtomobil bogatega Nizozemca. Zdirjal je na svojem motornem kolesu za avtomobilom ter ga po veliki nevarnosti, v katero se je podal, končno le ustavil. Na kontrolnem uradu so med avtomobilovim sedežem in bencinskim kotlom našli posebno votlino, v kateri so odkrili nič manj kot 1000 zavojev tobaka. Zavoji so bili res čudovito lepo zloženi, kajti tudi v takem primeru je zelo škoda prostora.

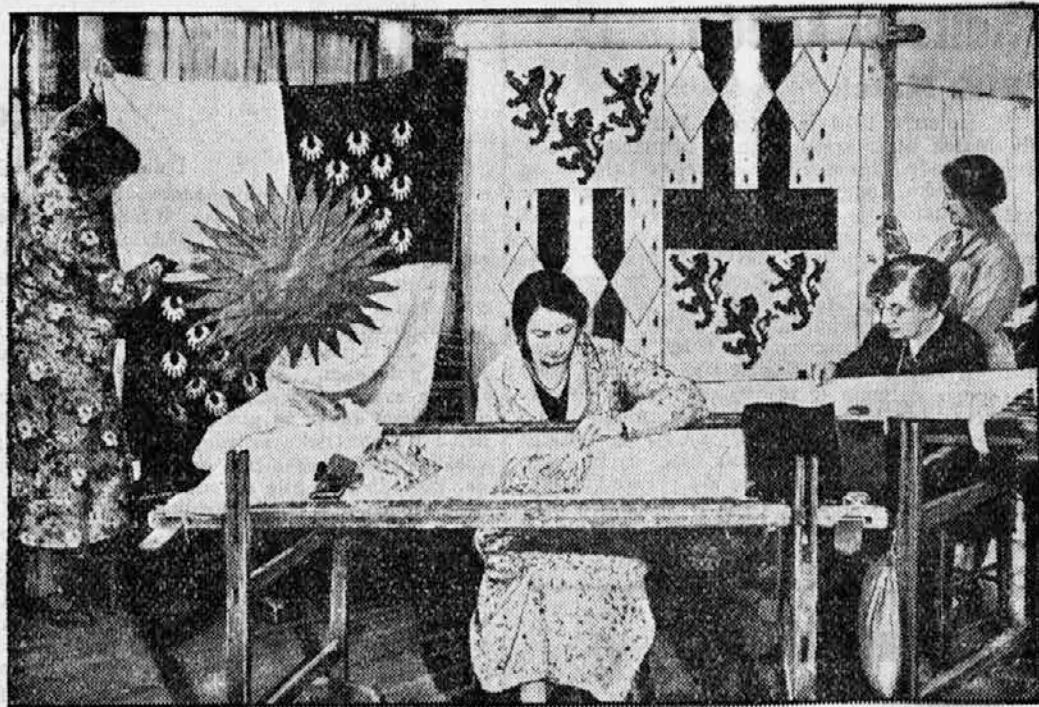
Tihotapska obleka s 500 žepi

Najhuje skušnjave pa imajo delavci in delavke ter drugi ljudje, ki bodisi po opravku, bodisi za zabavo hodijo večkrat iz Hamburga v pristanišče. Iz prostega pristanišča hočejo vzeti s seboj stvari, ki so v mestu dražje. Kontrolnim organom na mostu in na ladjah je nemogoče, da bi vsak dan preiskali tisoče ljudi. Omejujejo se bolj na nenadne racije, na srečo in na zdrav človeški instinkt. Med potniki, ki so vsak dan hodili na delo v pristanišče, je bila tudi priletna ženska, ki se je vsak večer z nedolžnim obrazom in ne da bi vzbujala kak sum, vračala v mesto. Toda, lepega dne so jo nenadoma natančno preiskali. Uspeh preiskave je bil neverjeten. V obleki, ki jo je nosila omenjena ženska, so našli vdelanih nič manj kakor 500 majhnih žepov. Ti žepi pa so bili po obleki tako enakomerno in pravilno razdeljeni, da se prav nič ni opazila na ženski sprememba njene »linije«. Vsak dan je ta ženska prenašala v carinsko ozemlje na stotine cigaret in cigaretnih papirčkov. Ni pa bila seveda samostojna tihotapka, marveč samo zaposlenka nekega veleutihotapeca, kateremu so prišli na sled šele dolge mesece pozneje. Na dan aretacije je nosila ženska s seboj 300 zavojev cigaretnega papirja. Njen zaslužek je znašal lepe denarje. Tega zaslužka pa je bilo seveda sedaj za vedno konec.

Oklopni avtomobil v službi tihotapcev

Carinski organi nalete včasih na prave obožene tihotapske sile. Takole opisuje nek nemški časnikar lov na tihotapsko drhal, ki je razpolagala z najmodernejšimi sredstvi, ki jih pozna sodobna tehnika. Med svojimi tihotapskimi pripomočki imajo celo oklopne avtomobile, ki ščitijo tovarne in osebnost avtomobile, kadar ti prevažajo tihotapsko blago.

»Ležali smo v nekem občestnem jarku v bli-

35 žensk dela vsak dan grbe na baldahin, ki ga bodo nosili nad glavo angleškega kralja, ko ga bodo spomlad kronali.

žini carinske meje. Že nekajkrat je carinikom ušla tihotapska družba, ki se je pripeljala na avtomobilih ter se ni zmenila na pozive carinskih organov. Kadar so potem cariniki planili na motorna vozila, da bi prijeli predrzne tihotapce, so ti z zadnjega avtomobila posvetili nazaj — pohodi so bili vedno ponoči — s tako močnimi žarometi, da so morali cariniki takoj ustaviti svoja motorna vozila, ker bi se sicer lahko kam tako zapeljali, da bi se zaradi svojega vršenja službe povrhu še ponesrečili. Po zanesljivih vesteh morajo pri tihotapcih tudi nocojšnjo noč. Vzdržijo ob cesti so bile postavljene pomnožene skupine obmejnih stražnikov, na dveh mestih pa so bile na cesti postavljene ovire. Naenkrat zavreč poleg mene neka škaticla in vodja patrole dvigne iz škaticle telefon. Iz prve kontrole so nam javili: Ravnokar so trije avtomobili zdirjali mimo po cesti. Na naša opozorila se niso ustavili. Prvi avtomobil je prebil leseno pregrado in vsi trije dirjajo proti nam.

Takoj je skočil na cesto vodja naše patrole ter z rdečo lučjo hotel ustaviti tihotapce. Toda tihotapski avtomobili so se z nezmanjšano hitrostjo blizali našemu mestu ter zdirjali mimo nas, ne da bi se za znake našega vodje sploh kaj zmenili. V naslednjem trenutku so bili že vsi naši. Cariniki na motornih kolesih so zdirjali za avtomobili. Niso pa prižgali svojih luči, da bi s tem ne opozorili tihotapcev. Sedel sem v prikolici poleg vodje. »Tokrat nam ne uidejo,« je sikal. Na naslednjem ovinku imamo postavljene železne ograje in teh nam ne bodo predrli. Res smo zaslišali čez nekaj minut strahovit tresk. Prvi avtomobil se je na ovinku z vso silo zaletel v železno pregrado, ki je stala preko ceste. Avtomobilisti so bili prepričani, da jo bodo prebili, toda pregraja je bila močnejša. Avtomobil se je razbit ustavil ob ograji, razvaline prvega pa sta butnila še drugi in tretji. Vodja tihotapske družbe je z večino članov družbe obžal nezavesten na cesti. Tokrat proboj z oklopnim avtomobilom ni uspel.

Tudi pri nas smo iznajdljivi

Če pomislimo na vse te načine tihotapstva, ki so se zgodili na Nemškem, potem lahko trdimo, da v tem oziru tudi v naši bližnji okolici niso med zadnjimi v svoji duhovitosti oni, ki se pri nas s tem nevarnim poslom pečajo. Pred dobrim letom so namreč neke ne meje mesta Ljubljane carinski organi prijeli neko žensko, ki bi bila rada poceni vtihotapila telečje meso v mesto in ga tam seveda prodala, kakor ga pač prodajajo tu mesarji. Prišla je tudi na čisto svojevrstno misel: Na njenem domu so takrat zaklali teletca, najbrže zato, ker je žena mislila, da bo mogoče boljše prišla na svoj račun, če ga ne proda mesarju in da kar sama nese meso v mesto na prodaj. Vzela je polovico tega zaklana teleta, odrezala mu je še noge, napravila malo pod telečjimi rebri primerno veliko luknjo z nožem, nato pa lepo celo polovico nataknila na vrat tako, da ji je del te telečje polovice visel spredaj, nekaj pa zadaj po hrbtu. Pod krilo je še obesila okoli in okoli cel razen klobas, kajti malo prej so doma klali tudi prašiča. Tako obložena se je napotila proti mestu. Na carinarnici pa se je carinikom ta ženska le zazdela malo preveč — »ogromna« in so napravili preiskavo, ki se je topot

sijajno obnesla. Saj tudi ni čudno. Kar pol teleta čez rame, pa hajdi v mesto, to je vendar že malo preveč očitno in predrzno. Vsem ženskam namreč ne pristoji, če so preveč »postavne«.

Obvestila

Vojnim prostovoljcem sporočamo, da bo pogreb našega tovariša in agilnega člana naše organizacije Zorčica Franja v petek 29. t. m. ob 4 popoldne iz mrtvaške veže splošne bolnišnice na pokopališče k Sv. Križu. Pogreba se vojni prostovoljci udeležijo korporativno. Zbirališče ob tri četrti pred mrtvaško vežo splošne bolnišnice. — Okrajna organizacija vojnih prostovoljcev.

Pregled motornih vozil po točki 4. pravilnika za preizkušnjo motornih vozil Ur. list št. 336/306 z dne 25. oktobra 1929 se vrši za policijski okoliš ljubljanski dne 4. in 5. februarja od 8 do 13.30, v Ljubljani kot običajno na Bregu št. 20; dohod iz Novega trga.

Uprava policije v Ljubljani poziva lastnike iz policijskega področja v Ljubljani, da pripeljejo svoja vozila pravčasno k pregledu in naj predložijo komisiji saobračajno knjižico, kolek za Din 100, vozniško izkaznico in Din 54 v gotovini, kot takso za vsak avtomobil od Din 27 za vsak motokikel.

Vozilo je treba pripeljati čisto in z vsemi pripravi, ter orodjem kot se rabi pri vožnji.

Komisija bo izdala istodobno dovolila za uporabo vozila v smislu čl. 92. taksnega in pristojbinskega pravilnika.

Vozilo, ki neopravičeno ne bo pripeljano omejenega dne k pregledu, se bo stavilo iz prometa in se odvzameata evid. tablice; lastnika pa zadene kazen po točki 21 čl. 36 uredbe o zaščiti javnih cest in prometa na njih.

Felik »Bohemski večer« prirede na pustni torek 9. februarja gledališki igratelj

Nova frančiškanska dvorana — Ljudski oder vpri-

zori dne 10. februarja ob 8 zvečer in 3. februarja ob 5

popoldne Dietzschmidtovo veseloigro tega sveta v

treh dejanjih »Kristof«. Predpogoda vstopnic je v

Nabavni zadrugi »franciškanski pasaji«.

Radio

Programi Radio Ljubljana

Podroben program ljubljanske in vseh evropskih postaj dobite v najboljšem in najcenejšem ilustriranem tedniku »Radio Ljubljana«, ki slane mesečno samo 10 Din.

Petek, 29. januarja, 11. Solška ura: Naš mladinski pisatelj Emil Adamič (gosp. Drago Supančič). 13. Veselih pesmic pestrar (plošče). — 12.45 Vreme, poročila. — 13. Cas, spored, obvestila. — 13.15 Domači zvoki (Knečki trio in gosp. Svetozar Banovec). — 14. Vreme, borza. — 15. Zenska ura: Družina in šola (gđe. Srečka Labernik). — 18.20 Orkester balalajk (plošče). — 18.40 Francoščina (gosp. dr. Stanko Leben). — 19. Cas, vreme, poročila, spored, obvestila. — 19.30 Nacionalna ura: Sveti Sava (dr. Moca Stojkov iz Belgrada). — 19.50 Zanimivosti — Akademski pevski kvintet. — 21. Prenos iz Turina: Beethovenova IX. simfonija. — 22. Cas, vreme, poročila, spored. — 22.15 Nekaj naših pesmic (plošče). — 22.30 Angleške plošče.

Drugi programi

Petek, 29. januarja, Belgrad-Zagreb: 20.30 Vokalni koncert. — 21. Klavir. — 21.30 Zbor. — Dunaj: 19.30 Vojška godba. — 20.35 Simfonični koncert. — Trst-Milan: 16. Kvartet. — 21. Simfonični koncert. — Rim-Bari: 20.40 Opereta. — Praga: 19.15 Beethovenova skladba. — 20.10 Planino. — Varšava: 20.10 Koncert filharmonije. — Vratistava: 20.10 Opera. — Lipsko-Köln: 20.10 Vojški večer.

Zimskošportno vrvenje na zimskošportnem tednu v Ga-Pa.

Sven Elvestad:

60

Zlodej se dolgočasi

Na stotine ljudi je osvetljeval žar letečih ognjev, vojska otrok je vsa blažena in začarano strmela v višinsko igro.

Ob celem obrežju so počasi veslali nešteti čolni in čolnički, okrašeni so bili z barvnimi lampijoni, ki so se gugali na prožnih palicah. »V najem, v najem, oddajamo v najem!« so kričali veslači in klicali svoje cene za enkratno vožnjo: »Dve liri, pet, deset lir!« Bila je zmes svetlih glasov, ki so se gnali drug nad drugega in imeli zvonkost zlatega cdenarja. Tako se je slišala pesem o soldu in odmevalo ob obrežju velikega mesta, to je napolitanska melodija, ki nikdar ne preneha.

Kakor ognjena vezena se ležali čolni ob obrežju. Najbolj na gosto so se zbrale migetajoče luči okrog velikega plamenečega čolna, ki je počasi veslal proti mestu. To je bila poslednja umetnikova vožnja. To ni bila nikak zmedena naglica, nikak zmešana gneča. S svojim nevarljivim nagonom za dekorativnost je par tisoč priproštih ljudi ustvarilo pravo, živo, fantastično pravljico na gladini napolitanskega zaliva. V vsem počenjanju migetajočih čolnov in pregibajočih se ljudi je bil nek poseben ritem, nekaj nedognanega, slučajnega, sanjarskega, odraz ljudskega značaja. Kakor v kretnjah čolnov, tako je bila tudi v petju množice podobna neurejena slučajnost. V začetku ni bilo slišati nobene vsem skupne

melodije, od otokov je prihajala ena kitica, iz sorrentskega zaliva druga, in potem spet ena iz smeri Torre del Greco, in še ena iz Castellamare, rastoče in izgubljačo se, izvenjavajoče in šumno kipeče, vsi nesmrtni napravi tega velikega zaliva. Ko pa je plameneči čoln prišel bliže, so se vsi različni napravi naenkrat zlili v en sam, mogočen napev, v pravo napolitansko himno, viharen pozdrav pokojniku. To je pesem, ki jo imenujejo »frunne i limone«. To je listje citronovega drevesa. To pomeni, da je treba pesem peti tako iskreno, tako občutno in presunjeno od trpljenja, da petje nehote spomni na mešan okus sveže odtrganega citronovega lista, ko ga človek položi na jezik.

V teh trenutkih je bil Napolitanski zaliv ena sama prepajajoča se in ubrano se zbirajoča enota. Kamorkoli si pogledal, je bilo eno samo gibanje; v njem je bilo nekoliko mistične neskončnosti. Luči na vodi so zrastle dalje v temo in neke prešle v nebeška ozvezdja, kakor začarana podoba, ki zaide v večnost...

Bergcrona se je moral truditi, da se je pre- ril skozi človeške množice, ki so bile na obrežju, ako je hotel priti do svojega hotela. Sel je skozi park in se malo ustavil na tistem mestu, ki ga je Rist bil ravno zapustil. Iz slabo, le tuintam razsvetljenih oken je sklepal, da se gosti še niso začeli vračati z obrežja. Vedel je, da je Rist bil ob tem času v hotelu, zato ga je nekoliko vznemirilo, ko je videl, da so Ristova okna temna.

Razen tega je Bergcrona še nekaj drugega opazil: v Haselhuhnovi sobi se je moralo nekaj goditi. Bergcrona je razmere v hotelu sebi določno preštudiral, kajpak ne iz kake arhitektonske radovednosti, marveč zato, ker je bil pripravljen, da bo to znanje prej ali slej lahko uporabil v svoji praksi. Prav dobro je poznal položaj Haselhuhnovega stanovanja: da, šlo je prava štiri okna. Naenkrat je videl, da nekdo v Haselhuhnovi sobi luč okrog prenaša. Potem je postalo vse temno. Nato se je luč znova pokazala in znova izginila.

Bergcrona je najprej obšel družabne prostore hotela. Nikjer ni mogel najti Rista. Sel je mimo vratarjeve lože. Don Bébé mu je dal razumeti, da je Rist že odšel v gornje prostore. Toda tudi to obvestilo je le še povečalo Bergcronov nemir. Kajti v zvezi s čudno lučjo v Haselhuhnovih oknih je slutil skrivnosti.

Toda šele takrat, ko je na koncu spodnjega stopnišča srečal mr. Johnsona, se mu je nemir spremenil v sum. Amerikanec je že odhajal. Mr. Johnson se je sicer hotel zakriti s svojo privajeno vlnudnostjo, toda ko je preko Amerikančevega obraza spletel naval čudne jeze, je bilo kazno, da mu je bilo nadvse neprijetno, da se je Bergcrona ravno v tem trenutku pokazal v hotelu. Ali sicer tako hladnokrvni Amerikanec ni s tem pokazal neke posebne nervoznosti? Dobro se je namreč videlo, kako se je obvaldoval, samo da bi bil videti miren in da se ne bi preveč podvzival v svoji hoji. Ko je šel po stopnicah navzdol, si je ves čas oblačil in slafil rokavice, vlekel jih je na svoje tresoce se roke;

s počasnim oblačenjem rokavic so zaposleni vedno ljudje, ki hočejo zakriti svojo razburjenost.

Bergcrona je čakal na spodnji stopnici tako dolgo, dokler Johnson ni zapustil hotela. Nato je hitel v Ristovo sobo. Vrata so bila odprta, ključ je tičal v njih; soba pa je bila temna, Rista ni bilo v njej. Bergcrona je obstal za nekaj časa in premišljal. Prisluskoval je, potem pa je videl, da v njej ni človeškega bitja. V tej samotni je bilo nekaj tesnobe, neko verno, grozeče naznačilo, da se je v tej tišini zgodilo nekaj nepričelnega, končnega. Hitel je dalje, da bi prišel do Haselhuhnove sobe, kajti zla slutnja mu je govorila, da so svetilke prikazni, ki jih je spodaj iz vrta videl v Haselhuhnovih oknih, najbrž v zvezi z Ristovo usodo. In ko je torej stal pred vrati v Haselhuhnovo sobo, si je mislil: Ali se je mar že zgodilo, česar smo se zadnje dni tako bali?

Zgodilo se je.

Maščevalci so nazadnje vendarle vrgli svojo mrežo, in nemara bi se jim posrečil dober lov, ko bi jim Bergcrona v svoji previdnosti ne bil prekrizal računov. V odločilnem trenutku so mu prav prišle njegove študije o hotelski notranjosti, tako zvane arhitektonske študije.

Prvo, kar je Bergcrona ugotovil, je bilo dejstvo, da je Haselhuhnova soba bila zaprta, v njej pa je moral nekdo biti. Iz notranjosti sobe je bilo slišati šumenje, ki je kazalo v to smer, slišati je bilo korake po preprogi... potem je padel stol...